

Escarpir [c. 1330, Muntaner] 'desembarassar la coberta d'un vaixell': «con les galees foren prop de terra, desbarboraren e *escarpiren* e a remes entraren-se'n ab les altres», *Cròn.*, § 132 (ed. Casac. iv, 45.29; en el cap. 104 (iii, 29.17) *se pogren escarpapar* sembla, però, ser errada per *escapar*; generalment té el sentit modern de 'aclarir el cabell embullar'; en rossellonès l'usen figuradament per a 'apallissar, surrar' (cf. el popular *ja et pentinaré jo*): «és clar que aquí pot pas s'estar tota la nit: / sempre su'l punt d'estre *escarpit!* / Ja veu a blanquejar per l'ombra / lo mànc d'una grossa escombra, / i sent a muntar del' carrers / com un bruig de tirols i de pals-semalers», Saisset (*Perpiny.*, p. 81); cf. llgd. ant. *descarpir* 'distingir', trad. «componere»: «quantas semblansas de peyras, quals noms --- quals poders sia donatz a cadauna ay volgut *descarpir* ez aordenar» (lapidari de la H-Gar., c. 1300, *VRom.* iii, 267). *Escarpida* 'arrambatge, reny' mall. (BDLC vii, 396). *Escarpidor* 'pinta per escarpir': ja figura en velles cançons populars: «la pinteta n'és de plata, / *Escarpido* n'és d'or fi», MilàF (*Romllo.*, 205.15); usual avui generalment, almenys des de Barcelona fins a Cardós i Vall Ferrera (1932-4); «la pinta, l'*escarpidor*, / las mitjas, un calsador / ---», *Pitarra* (*L'Últim Trencalòs, Gatades* ii, 155). *Escarpinar*.

1 <Porc-espins, amb una combinació de metàtesis i haplogogia > *esporkaspins > *eskarpopins > *eskarpins, fóra sens dubte massa complicada per ser versemblant. Tanmateix hem d'admetre la possibilitat d'alguna altra forma d'alteració: cal tenir en compte que OPou anomena *porc-crespi* l'erició («histrí», *ThPu.*, 55), on hi ha fals anàlisi *por-kespi* junt amb contaminació de *cresp*. Potser, doncs, dissimilació eliminatòria de la s *porkrapins > *porkarpins i llavors es prescindiria de *por* considerant impertinent el nom del *porc* per denominar una planta. Passada la frontera lingüística cessa aquest nom: a Gistau i més a l'Oest en diuen *arizón* o *abrizón*.

CARPO, 'extremitat inferior de l'espinada', alteració fonètica del més antic *crepó*, i abans *cropó* (les formes *copró* i *grepó* es diuen encara a molts llocs), formes germanes de l'it. ant. *gropone*, oc. i fr. ant. *crepon*, *cropon* (avui fr. *croupion*): totes elles provinents d'un derivat del germ. *KRÜPPS 'bony, nus bonyegut' i de *KRÜPPA (d'on *gropa* del cavall, francès *croupe*); cf. a-al. ant. i mod. *kropf* 'pap, guier', 'goll', ags. *cropp* 'papada', 'espiga, raïm' (avui angl. *crop* 'collita'), esc. ant. *kroppr* 'cos d'un mort'. □ I.^a doc.: tant *crepó* com *copró* i *cropó*, ja en textos del S. xv.

«Fing's prenyada / --- / Dix —Sent-me lassa— / --- mostr' apetits: 1 / ja vol confits, / demana -l moll, / la carn del coll / e los *coprons* ---», JRoig (*Spill*, 4751). Allà on Dante va escriure «vuoi tu che'l tocchi --- sopra del *gropone*? (*Inferno* xxi, 101), Andreu Febrer (a. 1429) traduí «Vols tu que-l tochi --- desobre del *cropó*?», i una glossa catalana d'algú altre que comentava el text dantesc, també en un ms. del S. xv, va posar-hi «*crepó* o la squena» (Riquer,

Sp. Fgn. d. Görresges. i, vol. xxi, 1963, 251). OPou, entre les «parts dels ocells»: «lo *grepó*: uropygium»; «li amenassà la cangrena / des de la bossa ['escrot'] al *crepó*», Tagell, *Rel. de Climent* xii (a. 1740), v. 150. És sabut que avui *carpó* és la forma d'ús general en el cat. central, d'una banda per al dels animals, i en particular l'aviram, però també es pot dir de les persones: d'aquestes sovint amb algun deix d'ironia: «ai, el *carpó!*», es plany un reumàtic o un atacat de lumbago; «jo t'adobaré el *carpó!*», amenaçant una criatura; «pareu compte, que rebreu del *carpó!*», a l'insolent a qui hem de posar violentament a rotllo. Ho sentim com a més propi, quan insistim a fer-nos servir la carn del carpó en una pollastrada, etc.; però allò no és recent: «hi baixa ab un bastó, / li pega garrotada, / li fa petà 'l *carpó* ---», MilàF, *Romllo.*, 287.9.

Dialectalment l'extensió en l'ús del terme és molt àmplia, i no sols pel Princ. i aplicat al bestiar de ramat (BDC xix, 112): tort. *corpó* (Moreira, *Folkl. Tort.*, 217); maestr. *copró*: «La part de l'esquinàs de la persona corresponent als renjons» (Morella, Benassal: Ga. Girona); «Artal --- el cavall desvia / i, al passar lo bou, li envia / una llançada al *copró*: / brama la ferida bèstia, / i al cavall d'un tranc s'entorna ---», Ga. Girona, *Seidia*, 106. *Copró* sens dubte és la forma més estesa avui en valència («rabadilla», Lamarca), però en comentar JRoig Chabàs (p. 310) observa que avui a València diuen no sols *copró* sinó també *crepó*.

I ja Sanelo recollia juntament les dues formes, amb la mateixa definició, i també «hueso sacro» (i, f° 51; ii, 14v), afegint-hi encara «*grepó*² del ocell: abupillo o rabadilla de la ave» (ii, 22) i que a Fornà és usual una variant *escarpó* (ii, 26v). Potser portada pels repobladors mallorquins, car així és com ho diuen a Mallorca (BDLC ix, 290): «si un los demana un favor / se'n duen totduna estella; / i es cobren a lo millor / amb un bocí de costella, / o amb un tros de l'*escarpó*», PdAPenyà (*Po. Pop.*, p. 100). Igual a les altres illes, car ja el dicc. de Febrer i Cardona, tot donant *carpó* «rabadilla» remetia a *escarpó*; a Eivissa «*escarpó*: rabadilla» (PzCabrerero), «amb es temps que ell n'hauria pujat un o dos, tot lo més, aquell retai lleig d'homenet se n'havia passat per s'*escarpó* al mancos una dotzena», JCastelló (en Villangómez, *Ll. d'Eivissa*, 215); «tot lo dia crida, / p'ets *escarpons*, / gallines i capons / per fe(r) estofat, / presents a s'estimat / ---», Camps Merc., *Folkl. Men.* i, 158.

El mot, perfectament amb aqueixa mateixa forma i sentit, sobreix fins i tot del territori lingüístic nostre, si bé cap a Aragó no em consta més que a la Llitera: «*crepón*: rabadilla de las aves» (Binéfar: Coll Alt.). Però cap al Nord la seva àrea arriba fins a parlar molt nòrdics en terres occitanes, i s'hi documenta des dels orígens romànics *crepon* «coccige» ja apareix en la *Cirurgia* de Raimon d'Avinhon, que escrivia en el Gard en els anys 1170-1209, vv. 1551, 1558 (*ARom.* xxv, 75); és veritat que l'edició es basa en un ms. català de la segona meitat del S. XIII, però no hi ha motiu per atribuir al copista l'ús d'aquest mot, que apareix en d'altres autors occitans antics, i avui